

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 7.6.2011
SEK(2011) 823 lõplik

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Leedu 2011. aasta riiklikku reformikava

ja esitatakse nõukogu arvamus

Leedu ajakohastatud lähenemisprogrammi (2011–2014) kohta

{SEK(2011) 723 lõplik}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Leedu 2011. aasta riiklikku reformikava

ja esitatakse nõukogu arvamus

Leedu ajakohastatud lähenemisprogrammi (2011–2014) kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 9 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitus²,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

pärast konsulteerimist majandus- ja rahanduskomiteega

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Ülemkogu kiitis 26. märtsil 2010 heaks Euroopa Komisjoni ettepaneku käivitada uus majanduskasvu ja tööhõive strateegia – Euroopa 2020. aasta strateegia –, mis põhineb majanduspoliitika tõhustatud koordineerimisel ning keskendub esmatähtsatele valdkondadele, kus on vaja võtta meetmeid Euroopa jätkusuutliku majanduskasvu ja konkurentsivõime potentsiaali suurendamiseks.
- (2) Nõukogu võttis 13. juulil 2010 vastu soovitusel liikmesriikide ja liidu majanduspoliitika üldsuuniste kohta ajavahemikuks 2010–2014 ning 21. oktoobril 2010 otsuse liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta;³ mõlemaid dokumente koos nimetatakse koonsuunisteks. Liikmesriike kutsuti üles võtma koonsuuniseid arvesse oma majandus- ja tööhõivepoliitika kujundamisel.

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² ELT C [...], [...], lk [...].

³ Need säilitati 2011. aastaks nõukogu 19. mai 2011. aasta otsusega nr 2011/308/EL.

- (3) Komisjon võttis 12. jaanuaril 2011 vastu esimese iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab ELi majanduse juhtimise uue tsükli ja majanduspoliitika integreeritud eelkoordineerimise esimese Euroopa poolaasta algust; majanduspoliitika parem koordineerimine on ette nähtud Euroopa 2020. aasta strateegiaga.
- (4) Euroopa Ülemkogu kiitis 25. märtsil 2011 heaks eelarve konsolideerimise ja struktuurireformide prioriteedid (kooskõlas nõukogu 15. veebruari ja 7. märtsi 2011. aasta järelduste ning komisjoni iga-aastase majanduskasvu analüüsiga). Ülemkogu rõhutas vajadust pidada esmatähtsaks eelarve usaldusväärsuse ja riigi rahanduse jätkusuutlikkuse taastamist, tööturureformide abil töötuse määra vähendamist ning uute jõupingutuste tegemist majanduskasvu toetamiseks. Ta kutsus liikmesriike üles viima neid prioriteete ellu konkreetsete meetmete abil, mis lisatakse nende stabiilsus- või lähenemisprogrammidesse ja riiklikesse reformikavadesse.
- (5) Euroopa Ülemkogu kutsus laiendatud euroala paktiga ühinenud liikmesriike 25. märtsil 2011 üles esitama õigeaegselt kohustused, mis lisatakse nende stabiilsus- või lähenemisprogrammidesse ja riiklikesse reformikavadesse.
- (6) Leedu esitas 28. aprillil 2011 oma ajakohastatud lähenemisprogrammi ajavahemikuks 2011–2014 ja oma riikliku reformikava 2011. aastaks. Vastastikuse seose arvessevõtmiseks hinnati neid kaht programmi üheaegselt.
- (7) Leedu majandus on taastumas raskest majanduskriisist, mille jooksul SKP tõmbus varasema tippasemega võrreldes 17 % kokku ja jõudis madalseisu, kuna sisenõudluse kokkukukkumist võimendas maailmamajanduse langus. Tööturg reageeris kriisile kiiresti ja tööpuudus, mis 2008. aasta alguses oli vaid 4,2 %, tõusis rekordiliselt kõrgele, saavutades 2010. aasta keskel oma 18,3 % tippaseme. Majanduse stabiliseerimisele aitas kaasa otsustavus jääda kindlaks valuutakomitee süsteemile, mida toetasid eelarve märkimisväärne konsolideerimine koos erasektori palkade kohandamisega ja finantssüsteemi stabiilsuse suurendamisele suunatud meetmed. Maailmamajanduse elavnedes sai majandus kasu konkurentsivõime taastumisest, mille tulemusel hakkas 2010. aastal eksport taas tõusma ja majandus kasvama. 2011. aastal on majanduse elavnemine hoogu juurde saamas, sest sisenõudlus suureneb. Samas, kuigi tööpuudus hakkab oodatavalt kiires tempos langema, jääb see siiski kahekohaliseks.
- (8) Tuginedes ajakohastatud lähenemisprogrammi hindamisele nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 kohaselt, on nõukogu arvamisel, et 2011. aasta lähenemisprogrammi aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Kuigi selles on aluseks võetud mõnevõrra optimistlikumad 2011. aasta majanduskasvu eeldused, on see komisjoni viimase 2012. aasta prognoosiga üldjoontes kooskõlas. Programmi kohaselt kavatakse viia puudujääk allapoole 3 % kontrollväärtust 2012. aastaks, mis on ka nõukogu kehtestatud tähtaeg, ent programmis ei ole 2012. aastaks selle saavutamiseks ette nähtud piisavaid meetmeid. Majanduse hetkeolukorra kiirenev paranemine võib tuua kaasa programmis kavandatust paremad eelarvetulemused 2011. aastal. Kui 2011. aasta lõpus aeguvaid ajutisi konsolideerimismeetmeid ei uuendata ja kui neid ei täiendata mahukate püsimeetmetega, siis on siiski oht, et programmis 2012. aastaks ette nähtud eelarve-eesmärke ei saavutata vaatamata makromajanduse paranevatele väljavaadetele. Eelarve keskmine aastane konsolideerimine ajavahemikul 2010–2012 jääb oluliselt alla nõukogu poolt 16. veebruaril 2010 vastuvõetud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames soovitud 2,25 %. Kuna majanduskasv ja

maksutulu on oluliselt suuremad kui eeldati ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames nõukogu soovitusel andmise ajal, peaks eelarvepositsiooni nõutav tugevdamine võimaldama vähendada puudujääki ja liikuda kiiremini keskpika perioodi eesmärgi suunas. Keskpika perioodi eesmärgi saavutamist, milleks on struktuurne ülejääk 0,5 % SKPst, programmiperioodi jooksul ette ei nähta.

- (9) Pidades silmas mahukat kohandamist, mis on nõutav ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames 2012. aastaks seatud eesmärgi saavutamiseks ja keskpika perioodi eesmärgi suunas liikumiseks, samuti vajadust kindlustada vajalik kaasrahastamine, et koondada ELi struktuurifondide vahendite kasutamine perioodi algusjärku ja suurendada tootlikke investeeringuid majandusse, on lahendamist vajavaks probleemiks täiendavate konsolideerimismeetmete kindlaksmääramine. Avaliku sektori tõhususe parandamine võiks luua täiendava tegutsemisruumi kulude kohandamiseks ilma et avalike teenuste kvaliteet halveneks. Täiendavate reformideta kasvavad elanikkonna vananemisega seotud kulud paari järgmise aastakümne jooksul ELi keskmisest kiiremini. 2010. aasta juunis kiitis valitsus heaks sotsiaalkindlustus- ja pensionisüsteemi ulatusliku reformi üldise visandi. Ettepanek hõlmas pensioniea märkimisväärset tõusu, muutusi pensionide arvutamise viisis ja riiklike pensionite integreerimist sotsiaalkindlustuse üldskeemi. Kõnealuste ettepanekute kõigi aspektide edukas rakendamine on eelarve pikaajalise jätkusuutlikkuse seisukohast kriitilise tähtsusega ja võiksid aidata suurendada tööjõu pakkumist, andes vanemaalastele töötajatele tööturul osalemiseks tugevama motivatsiooni, tagades samal ajal pensionite piisavuse. Lisaks on eelarve pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks vaja tugevamat eelarveraamistikku. Eelkõige ei välditakse eelarveraamistikuga kriisi eel kulueesmärkide korduvat mahukat muutmist ega erakorralistest tuludest rahastatavat kulude protsüklilist kasvu. Buumiga seonduvatest tuludest rahastatud kulude ülemäärane kasv põhjustas kriisi ajal esile kerkinud suured eelarve tasakaalunihked. Samuti andsid need panuse majanduse ülekuumenemisse.
- (10) Leedu töötuse määr on üks ELi kõrgemaid. Kiiret lahendamist vajavaks probleemiks on tagada, et see kiire kasv ei muutuks struktuurseks. Väga ranged tööigusalased eeskirjad ja tegurid, mis motiveerivad mitte töötama sotsiaalsüsteemis, kahjustavad tööturu toimimist. Kui lisada sellele piisavalt rahastatav aktiivne tööturupoliitika, aitaksid neis valdkondades võetud meetmed kahandada suure tööpuuduse struktuurseks muutumise ohtu ja vähendada ulatuslikku varimajandust.
- (11) Leedus annavad riigi omandis olevad ettevõtted umbes 18 % SKPst. Selliste ettevõtete puhul tekib kergesti ebatõhusus ja ebarahuldav kasumlikkus. Riigi omandis olevate ettevõtete edukas reformimine suurendaks ka konkurentsi ja parandaks ettevõtluskeskkonda. 2010. aastal alustas Leedu viie olulise sektori reformimist. Reformi raames kehtestati riigi omandis olevatele ettevõtetele läbipaistvussuunised, mis andis aluse valitsemissektori aruandekohustusele. Valitsuse 2010. aasta detsembri resolutsiooniga tõhususe parandamise kohta nähti reformi jaoks ette täiendav usaldusväärne raamistik. Ometi on tegemist üksnes raamistike ja suunistega ning resolutsioonis puuduvad mitmed algselt kavandatud võtmetähtsusega meetmed, mis oleksid taganud järelevalve- ja omandifunktsioonide lahususe.
- (12) Leedu majanduse energiamahukus on üks ELi kõrgemaid. See on suure osas seotud eluruumide küttega, kusjuures põhiosa probleemist tuleneb halvasti hooldatud kortermajadest. Vaatamata sellele, et juba 2004. aastal võeti vastu strateegia selle probleemiga tegelemiseks, on seni tehtud vähe investeeringuid. Lisaks on

autoomanike arv kiiresti kasvanud, samal ajal kui energia- ja transpordimaksudest saadava tulu suhe SKPsse ja töjõumaksudesse on vähenenud (märkimisväärselt üle ELi keskmise). Madalate energiamaksude, sealhulgas transpordivahendite registreerimis- ja omandimaksude küsimuse lahendamine toetaks eelarve konsolideerimist lühiajaliselt, motiveerides samal ajal ka energiat tõhusamalt kasutama.

- (13) Kuigi ettevõtluse õiguslik raamistik on Leedus üldiselt soodne, on sellega ettenähtud uute ettevõtete loomise tingimused, ehituslubade väljastamise ajaline ja rahaline kulu ning investorite kaitse suhteliselt ebaatraktiivsed. Õigusnormide parandamine neis valdkondades aitaks stimuleerida töökohtade loomist ja majanduskasvu. Keskkonda parandaks veelgi konkurentsipoliitika reform, kuid eelkõige energeetikasektoris ja toiduainete jaesektoris on edasiminekuks olnud siin aeglane. Riikliku energiasõltumatus strateegia valmimine aitab hajutada energiavarustuse kindlusega seonduvad mured ja toetab konkurentsi suurenemist elektrienergia tootmises. ELi elektri- ja gaasituru õigusaktide kolmanda paketi rakendamine parandaks konkurentsi elektrienergia jaemüügiturul. Toiduainete jaemüügisektoris võttis Leedu 2009. aastal vastu seaduse, millega keelati jaekaubandusettevõtjate ebaõiglased toimingud. Siiski on konkurents toiduainete jaemüügisektoris endiselt ebapiisav, mis osalt on tingitud sektori struktuurist ja osalt turu reguleerimise ebatõhususest. Süvenev suundumus on toiduainete jaemüügiturude kontsentreerumine, mida iseloomustab see, et 2008. aastal andsid 72 % kogukäibest neli suuremat jaemüügittevõtjat.
- (14) Leedu on võtnud mitmeid kohustusi laiendatud euroala pakti raames⁴. Eelarve jätkusuutlikkuse parandamiseks võtab Leedu vastu seadused, millega lihtsustatakse riigikassa reservi raskete majandusperioodide tarbeks vahendite kogumist ja edendatakse vastutustundlikku inflatsioonivastast eelarvepoliitikat. Samuti on välja kuulutatud mitmed olulised meetmed pensioni- ja sotsiaalkindlustussüsteemi reformimiseks. Tööhõivemeetmed keskenduvad tööhõive soodustamisele, ebaseadusliku ja deklareerimata tööga võitlemisele ning paindlike töölepingute kasutamise edendamisele. Ettevõtluskeskkonna parandamiseks on võetud mitmeid kohustusi, et tugevdada ettevõtlusinspektsioone, suurendada läbipaistvust ja vähendada ettevõtete halduskoormust. Need kohustused seonduvad pakti kõigi nelja valdkonnaga. Üldiselt on neis arvesse võetud lähenemisprogrammis ja riiklikus reformikavas visandatud reformikava. Tööhõive valdkonna meetmete ulatus annaks nende rakendamise korral teretulnud panuse töjõu nõudluse loomisse. Nimetatud kohustusi on hinnatud ja soovitud arvesse võetud.
- (15) Komisjon on hinnanud Leedu lähenemisprogrammi ja riiklikku reformikava, sealhulgas laiendatud euroala pakti raames võetud kohustusi⁵. Komisjon on arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust jätkusuutliku eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jaoks Leedus, vaid ka seda, kas need on kooskõlas ELi eeskirjade ja suunistega, arvestades vajadust tugevdada kogu Euroopa Liidu majanduse juhtimist, andes ELi tasandi panuse tulevastes riikide tegevustesse otsustesse. Seda silmas pidades on komisjon arvamusel, et meetmeid, mille eemärk on tagada 2012. aastaks seatud eelarve-eesmärkide saavutamine, ei ole vaja täpsustada.

⁴ Laiendatud euroala pakti raames võetud kohustuste kohta on esitatud täpsem teave dokumendis SEK(2011) 723.

⁵ SEK(2011) 723.

Täiendavaid meetmed tuleks võtta ka pensionisüsteemi reformimiseks, et parandada eelarve jätkusuutlikkust ja edendada pikemat tööiga, parandada tööturu toimimist, rakendada riigi omandis olevate ettevõtete reformipaketti, parandada energiatõhusust ja lahendada madalate energiamaksude küsimus ning tugevdada teatavates sektorites konkurentsi.

- (16) Seda hinnangut silmas pidades ja võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 kohast nõukogu 2. juuni 2010. aasta soovitus, on nõukogu Leedu 2011. aastal ajakohastatud lähenemisprogrammi läbi vaadanud ning tema arvamus⁶ on eeskätt esitatud järgnevalt punktides 1 ja 2 sisalduvates soovitustes. Võttes arvesse Ülemkogu 25. märtsi 2011. aasta järeldusi, on nõukogu läbi vaadanud Leedu riikliku reformikava,

SOOVITAB KÄESOLEVAGA, et Leedu peaks võtma ajavahemikul 2011–2012 meetmeid selleks, et:

- (1) Võtta 2012. aasta eelarve ajaks vastu täiendavad alalist laadi fiskaalmeetmed ülemäärase puudujäägi kõrvaldamiseks. Parandada maksukuulekust ja kasutada majanduse elavnemist täiel määral ära, et veelgi kiirendada puudujäägi vähendamist ja tagada liikumine keskpika perioodi eesmärgi saavutamise suunas vähemalt 0,5 % võrra SKPst aastas. Tugevdada eelarveraamistikku, eelkõige kehtestades keskpika perioodi eelarveraamistikus kuludele jõustatavad ja siduvad ülemmäärad.
- (2) Võtta vastu kavandatavad pensionisüsteemi reformi rakendusõigusaktid. Tööturul osalemise parandamiseks kõrvaldada fiskaalsed tegurid, mis motiveerivad pensionieas või pensionieale lähenevaid inimesi mitte töötama.
- (3) Suurendada tööturu paindlikkust, muutes selleks tööseadustikku selliselt, et see oleks paindlikum ja võimaldaks paremini kasutada tähtajalisi lepinguid. Muuta asjaomaseid õigusakte, eelkõige rahalise sotsiaalabi seadust, tagamaks, et sotsiaalabi süsteem ei sisaldaks tegurid, mis motiveerivad mitte töötama.
- (4) Rakendada riigi omandis olevate ettevõtete reformipaketi kõik aspektid 2011. aasta lõpuks, tagades järelevalve- ja omandifunktsioonide lahususe, selged äritegevuse eesmärgid, suurema läbipaistvuse ning tulundusliku ja mittetulundusliku tegevuse eristamise.
- (5) Parandada hoonete energiatõhusust valdusfondi kiire rakendamise abil ning astuda samme, mis tooksid maksustamises kaasa nihke energiakasutuse maksustamise suunas, alustades reisijateveoks kasutatavate sõidukite registreerimisele ja omamisele kehtestatavatest maksudest.

⁶ Ette nähtud nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikes 3.

- (6) Võtta meetmeid uute ettevõtete loomise tingimuste ja ehituslubade väljastamise parandamiseks ning tugevdada konkurentsi energeetika- ja jaesektoris.

Brüssel,

*Nõukogu nimel,
eesistuja*